

Ольга ВАГАНОВА Кіномузика Вадима Храпачова

“Виникаючи та зникаючи у найдраматичніші переломні моменти, будучи засобом драматургійного та емоційного узагальнення, музика стає найважливішим елементом композиції фільму і поряд з пластикою, діалогом несе в собі зміст фільму”.(1)

Вадим Юрійович Храпачов - професійний кінокомпозитор, відомий глядачам за стрічками “Польоти уві сні та наяву”, “Бережи мене, мій талісман”, “Самотня жінка бажає познайомитися”, “Ребро Адама”. Взагалі, на його рахунку понад 70 фільмів і він, за даними журналу “Искусство кино”, є одним із найпродуктивніших кінокомпозиторів колишнього СРСР (2).

“Мені завжди здавалося, що музику повинен писати режисер, якби він умів це робити. Оскільки музика - найбільш авторське, що є у фільмі. Але режисер чомусь не вміє цього робити, і музику має писати зовсім інша людина - композитор. І тут уже починаються дослідження з психології”. (3)

Вадим Храпачов народився у Києві й першу освіту - музикознавець - здобув у Київській консерваторії. Дипломну роботу присвятив

улюбленому Густаву Малеру (його музиці, яку Л.Вісконті використав у фільмі “Смерть у Венеції”). Другий диплом - композитора - отримав у Одеській консерваторії. Професійну кар'єру в кіно розпочав у 1973 році з телесеріалу “Стара фортеця”. З того часу і дотепер - незалежний кінокомпозитор.

“Кіномузику треба розглядати не як музику для кіно, а як частку самого кіно, єдиного неподільного звукового фільму”.(4)

Починаючи з “Польотів...” (1982) - стрічки, яка мала прокат у багатьох європейських країнах, - у фільмографії Храпачова є фільми по-справжньому титуловані. Приз Британської кіноакадемії за кращий короткометражний фільм року - стрічка “Захисник Седов” (1988, режисер Є.Цимбал), головний приз за кращий документальний фільм МКФ у Потсдамі за стрічку “Риска” (1992), нагорода FIPRESSI МКФ у Карлових Варах за стрічку “Дикий пляж” (1990, режисер Н.Кіракозова), два Гран-прі МКФ в Авеліно (Італія) та Істамбулі за картину “Бережи мене, мій талісман” (1986). Улюблена глядачем “Самотня жінка бажає познайоми-

тися” та “Ребро Адама” В.Криштофовича (комерційний прокат у США та Європі) - його стрічки. Храпачов як композитор працював над “Першим коханням” Р.Балаяна та “Маршем живих” О.Роднянського. Його перу належить музика “Одісеї капітана Блада” (режисер А.Праченко) - фільму на замовлення французького телебачення і “Банного дня” (режисер Д.Де Ріва) швейцарського виробництва. В його роботах знаходимо стилізації під російську музику XIX сторіччя (“Поцілунок”, “Два гусари”), під єврейську народну музику (“Бобемайзес”), стилізацію під музику ретро (“Риска”), використання електронної музики (“Польоти...”), роботу в сучасному напрямку оркестрової сонористики (“Захисник Седов”).

“Мозаїчність музичного ряду в кіно вимагає від композитора вільного володіння всією різноманітністю жанрів та стилів, точного відчуття музично-інтонаційного фонду епох”.(5)

А ще Храпачов належить до тих композиторів, що пишуть музику “під кадр”, навіть для анімаційного кіно. Хоча взагалі прийнято навпа-

ки, коли розкадровка малюється під вже записану музику.

“Як бачимо, для праці в кіно, окрім специфічно музичної, композиторської обдарованості, необхідно є здатність мімікувати, говорити “не своїм голосом”, - писати музику від імені режисера - автора фільму, а не від себе - людини, що перебуває все ж таки на деякій відстані від кінематографічного процесу”.(5)

Через це кожен серйозний композитор має своїх режисерів (чи навпаки?). Ейзенштейн - Прокоф'єв, Фелліні - Рота - зразки взаємин, які виходять за службові рамки, приклади повного творчого взаєморозуміння і співавторства.

Протягом останніх років Храпачов працював з Р.Балаяном, А.Праченком, М.Малецьким. Мав спільні роботи з іншими режисерами: М.Мащенком, А.Бенкендорфом, В.Криштофовичем, Є.Сивоконем, Д.Черкаським, С.Буковським, Н.Кіракозовою, Є.Цимбалом.

“І все ж таки, мабуть, ідеальним було, коли Чаплін сам писав музику до своїх фільмів”.(6)

Вадим Юрійович живе у старому Києві, у квартирі з роялем та відеоманітофоном. Нещодавно він повернувся з грецького міста Драма, де був у складі журі фестивалю короткометражних анімаційних фільмів.

Він спокійний і доброзичливий. Спокійний впевненістю реалізованої людини і доброзичливий ввічливістю професіонала. Людина, що може дозволити собі почуття власної гідності.

А ще Вадим Храпачов - Президент гільдії композиторів України. Та то вже, мабуть, не так важливо.

1. Дворниченко О. Гармонія фільму. М. 1982.

2. Див. журнал “Искусство кино”, № 6, 1996.

3. Вислів В.Храпачова зі статті Разлогова І., Храпачова В. “Музыка в звукозрительном синтезе. Теория и практика: интервью с композиторами Э.Артемовым, Г.Канчели, И.Шварцем и А.Шнитке”, “Вопросы философии”, № 2, 1988.

4. Дворниченко О.

5. Хангельдієва І. Музыка, театр, кіно, телебачення. М., 1991.

6. Вислів Храпачова зі вказаної статті.

7. Там само.

КІНО у ФРН

“Король помер. Хай живе король!” Так вигукували у старій добрій Англії, проводжаючи в останню путь померлого короля і вітаючи своїми сподіваннями і надіями появу нового.

“Старе кіно померло. Ми віримо у нове кіно”, - таким вигуком закінчувався маніфест молодих німецьких кінематографістів, проголошений на VIII фестивалі Західноєвропейських короткометражних фільмів. Просякнутий пафосом оновлення і духом свободи, цей маніфест закликав усіх людей, причетних до створення як короткометражних, так і художніх фільмів, до віднайдення нової мови, нової теми, а отже і нового смислу в кіно.

Це був 1962 рік. На цей час молоді німецькі режисери вже встигли отримати достатньо “місцевих” і світових призів для того, щоб заявити про себе на весь голос. Цей голос пролунав. Спочатку він був сприйнятий багатьма лише як голос, пустий шум, а згодом почав вважатися точкою відліку, початком сучасного німецького кіно.

Їх було двадцять шість. Молодих, працьовитих, натхнених. Але небагатьом із них пощастило набути якщо не слави, то, принаймні, відомості у 70-80-ті роки. Більшість, між тим, швидко була забута. Зрозуміло, що тут не йдеться про таких корифеїв німецького поствоєнного кіно як Фасбіндер, Херцог чи Вім Вендерс, котрі з'явилися трохи згодом, але вже як найпотужніша сила.

Саме цим людям - славетним, ушлавленим, просто відомим, а також взагалі забутим, минулим і сучасним героям нового німецького кіно присвячена книга Ханса Гюнтера Флаума та Ханса Хельмута Принцлера “Кіно у ФРН”, що вийшла у Бонні 1992 року. Повна її назва “Кіно у Федеративній Республіці Німеччина. Нове німецьке кіно від початку до сьогодення з оглядом фільмів ДРН”. Отже, на сторінках цієї книги, без перебільшення, - вся історія “молодого німецького кіно”. Всього 500 не-

Hans Günther Pflaum · Hans Helmut Prinzler

FILM IN DER
BUNDES-
REPUBLIK
DEUTSCHLAND

ликих за форматом сторінок - майже піввікова історія. Іноді - це зовсім неможливо. Але головна відмінність цієї книги в тому, що це - довідник. Тут є все: поява фільмів у хронологічній послідовності, розгляд головних сюжетів та ідей тих чи інших фільмів, біографії 72 режисерів нового кіно ФРН і 28-ми представників Демократичної Республіки Німеччина, а також відомості про кіномистецтво і кінокультуру в різних західнонімецьких землях, інформація про кіножурнали і кінофестивалі післявоєнних років, премії та призи, які були встановлені чи вручені у Німеччині останніх десятиліть. Як бачите, книга надзвичайно інформативна. Можливо, вона позбавлена певної “ліричності”, яка надає біографіям митців і сюжетам фільмів особливого шарму, натомість довідник складений з ретельною німецькою акуратністю і прискіпливістю. Спеціалісту-критику чи, навіть, просто глядачу, котрий вирішив ближче ознайомитись з німецьким післявоєнним кіномистецтвом, крім, звичайно, перегляду кінострічок, дуже б стало у пригоді звернення до статей цього довідника.

Наталя Краснобока.